

ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi 4 (2), 289-301, 2019
COMU International Journal of Social Sciences 4 (2), 289-301, 2019

Kolombiya'da Barış Anlaşması ve Askerileşme¹

Sertan ÇINAR* ©
Ramazan GÜNLÜ**

Öz

Küresel olarak pompalanan ekonomik büyüme odaklı neoliberal stratejiler alt sınıfların yaşam standartlarının düşmesine, küresel şirketlerin de kar oranlarında artışa neden olmuştur. Çalışmamız FARC-EP (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo)² ile yapılan Barış Anlaşmasının toplumsal sınıfların ve grupların çıkarlarını nasıl etkilediği üzerine odaklanarak Kolombiya'daki otoriterleşmeyi ve askerileşmeyi açıklama amacı gütmektedir. Zengin doğal kaynaklara sahip FARC bölgesinde faaliyet gösteren küresel madencilik şirketleri ve verimli toprakların büyük bir kısmını elinde bulunduran aristokrat azınlık için alt sınıfların temsilcisi olarak görünen FARC'ı tasfiye etmek bir öncelik olarak gözükmemektedir. Bu strateji gerilla örgütünün itibarsızlaştırılması, askeri olarak yenilgiye uğratılması ve barışa zorlanması üzerine bina edilmiştir. Barış süreci ve anlaşması bölgedeki zengin doğal kaynakları işleten madencilik şirketlerinin güvenliği, FARC'ın tasfiyesiyle yerel halkın sömürülmesinin kolaylaştırılması ve bölgedeki sosyalist rejimlerin istikrarsızlaştırılarak doğal kaynaklarına el konması stratejisine dayanmaktadır. Çalışmanın yöntemi, kayıtlı materyal, basın arşivi ve temel siyasi figürlerin değerlendirmeleri, uluslararası örgütlerin raporları esas alarak betimleme, karşılaştırma ve çözümlenme temelinde gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: FARC, Askerileşme, ABD, Barış Anlaşması, Neoliberalizm.

Peace Agreement and Militarization in Colombia

Abstract

Neoliberal strategies focused on economic growth pumped globally led to a decline in the living standards of lower classes and an increase in the profit rates of global companies. Our study aims to explain the authoritarianism and militarization in Colombia by focusing on how the Peace Agreement with the FARC-EP (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia- Ejército del Pueblo) affects the interests of social classes and groups. For the aristocratic minority, which holds the majority of the fertile lands and the global mining companies operating in the FARC region with rich natural resources, it seems to be a priority to liquidate the FARC, which appears to be the representative of the lower classes. This strategy was built on the guerrilla organization's defamation, military defeat and

1-Bu çalışma doktora tezimizin ham metinlerinden yararlanılarak yazılmıştır.

© Sorumlu yazar

* Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü,
email:cinarsertan@hotmail.com

** Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi,
email:ramazangunlu@yahoo.com

2-Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri

forcing to peace. The peace process was based on the security of the mining companies operating the rich natural resources in the region, facilitating the exploitation of the local people with the liquidation of the FARC and the seizure of the natural resources by destabilizing the socialist regimes in the region. The methodology of the study was based on the description, comparison and analysis of the recorded material, press archive, basic political figures and the reports of international organizations.

Key Words: FARC, Militarization, USA, Neoliberalism, Peace Agreement.

GİRİŞ

ABD'nin Latin Amerika politikası kendi emperyal hedeflerinin önünde birer engel olarak duran anti-emperyalist yönetimler, toplumsal hareketler ve gerilla örgütlerinin tasfiye edilmesini içermektedir. Bunları yaparken ABD bu devletlerin kendi aralarında yaptıkları ittifakları dağıtıp ABD'nin merkezde olduğu bir neoliberal devletler bloğu oluşturmayı hedeflemektedir (Draitser, 2015). 2000'lerden itibaren bölgede Venezuela, Ekvador ve Boliviya gibi bağımsız politikalar izleyen devletlerin artması ABD'nin kıta genelindeki iki yüz yıllık hegemonyasına tehdit oluşturmuştur. Bu durum ABD'nin bölgedeki askeri varlığını artırarak rızadan zora dayanan bir tahakküm stratejisi benimsemesine neden olmuştur. Bu konuda Amerikan devletine en büyük desteği neoliberal ekonomi programı benimseyen ve ortak düşmanlar ve hedefleri olan Kolombiya hükümeti ve elitleri vermiştir. Bunun için uyuşturucuyla savaş, insani yardım ve teröre karşı savaş gibi argümanlar kullanılmıştır.

Kolombiya'daki gerilla örgütleri Amerikan merkezli küresel madencilik ve endüstriyel tarım şirketlerinin ve Kolombiyalı seçkinlerin, onların temsilcisi olan siyasi uzantılarının, bu örgütlere karşı faaliyet yürüten paramiliter örgütlerin ve uyuşturucu çetelerinin ortak düşmanıdır. Çünkü başta FARC olmak üzere bu örgütler elli yılı aşkın bir süre kırsal kesimde yaşayan alt sınıfların toprakla ilgili taleplerini dile getirmek için bir platform oluşturmuştur. Ayrıca FARC'ın zengin maden sahalarında kurduğu hâkimiyet küresel şirketlerin ve ABD'nin yukarıda saydığımız sınıflar ve gruplarla doğal bir işbirliği geliştirmesine neden olmuştur. Bu çerçevede izlenen politika FARC'ın itibarsızlaştırılması, askeri yenilgiye uğratılması ve barış anlaşmasına zorlanması olmuştur. İzlenen bu yol kırsalda yaşayan alt sınıfların tek temsilcisi ve koruyucusu olan FARC'ın toplumsal tabandan koparılmasını ve onların korumasız bırakılıp lümpenleştirilerek ucuz işgücüne dönüştürülmesini hedeflemektedir.

1. KÜRESEL SERMAYENİN ÜLKELERİN DEVLET YAPILARINA NÜFUZU

Küreselleşmeyle birlikte değişen koşullar devletin ortaya çıkan yeni durumla baş etmekte zorlanmasına ve bir yönetim krizine sürüklenmesine neden olmuştur. Bu durumu aşmak için devlet piyasa ve "yeni tür" STK'lardan oluşan aktörleri yardıma çağırmıştır. Bu süreç

devletin üretimden ve piyasadan elini çekmesi ve küçülmesi, piyasanın kural dışılaşması ve küresel sermaye ve onların yerel uzantılarının ülkelerin yönetim mekanizmalarına nüfuzunu kolaylaştırmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için uygulamaya konan özelleştirmelerle devletten piyasa aktörlerine büyük sermaye transferleri gerçekleştirilmiştir. Bütün bunlar için ortaya konan gerekçeler kamuda verimliliğin artırılması, etkinliğin ve israfın engellenmesi için kamu-özel işbirliğinin gerekliliğidir.

Kapitalist sınıfın kendi hegemonyasını yeniden tesis etmek için kurguladığı neoliberalizm sosyal refah devletinin girdiği kriz fırsatı bilinerek ortaya atılmış bir siyasi manevradır. Burada amaçlanan şey yüksek ücretlerin düşürülerek maliyetlerin kısılması ve karların artırılması, devletin piyasaya müdahalesi engellenerek şirketlere alan açılması, üretim süreçlerinin parçalanıp uluslararasılaştırılmasıyla örgütlü işgücüne darbe vurulması, buradaki işgücünün sömürülerek daha yüksek karlar elde edilmesi ve merkez ülkelerde faaliyetlerini denetleyen devlet mekanizmasını aşmaktır.

Neoliberal proje bunları devlet yapılarına nüfuz ederek gerçekleştirmektedir. Parlamen-tonun görevi küresel şirketlerin icra komitesi görevini üstlenen hükümetlerin hazırladığı neoliberal yasa tasarılarını onaylamaya indirgenmiştir. Neoliberal ekonomi programları alt sınıfları karar alma mekanizmalarından dışlarken siyaseti sermaye sınıfı içinde cereyan eden bir faaliyete dönüştürmüştür. Yürütmenin diğer erkler karşısında güçlenmesi ekonomik ve güvenlik aygıtlarının üzerinde hâkimiyet kurmak için egemen sınıf içerisinde ihtilafların oluşmasına neden olmuştur. Siyaset emek-sermaye çatışması ekseninde yürütülen bir faaliyet olmaktan çıkmış, sermaye içindeki fraksiyonlar arasında yaşanan çatışmalar çerçevesinde cereyan etmeye başlamıştır (Akçay, 2018).

Dünya Bankası ve IMF'nin desteklediği bu süreçte şirketler katılımcı demokrasi illüzyonu arkasından devletlerin yasama ve yürütme organlarına nüfuz ederek istedikleri kararları aldırılmışlar ve yargı süreçlerine müdahale edebilmişlerdir. Hukukun üstünlüğü, demokratik devletlerin fren ve denge mekanizmaları, tasfiye sürecinde olan sosyal refah devletinin ağır işleyen bürokratik yapıları, yargı bağımsızlığı ve çevre hassasiyetleri gibi konular şirketlerin daha otoriter ve hızlı hareket eden bir yönetim gereksinimlerini ortaya çıkarmıştır. Bir yandan mevcut devlet yapısının ve ulusal aidiyetlerin altı küreselleşme, terör örgütleri ve dini cemaatler tarafından oyulurken diğer taraftan da ekonomik istikrar için hızlı karar alabilme ve harekete geçme gibi gerekçeler öne sürülerek toplumsal rıza oluşturulmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, küresel şirketlerin etkisine giren birçok ülkede temel hak ve özgürlükler rafa kaldırılmış, çevre tahrip edilmiş, insanların hak arama mekanizmaları rıza ve zora başvuru olarak engellenmiş, hukukun üstünlüğü ilkesi yok edilmiş ve OHAL rejimleri uygulanarak otoriter yönetimlere geçilmiştir.

Nicos Poulantzas (2004: 236-240) kapitalizmin bu durumu “otoriter devletçilik” kavramıyla açıklamıştır. Demokratik mekanizmalara sahip ancak erkler ayrılığı olmayan otoriter devletçilikte siyasi partilerin rolü küresel sermayenin temsilcisi olan devletin çıkarlarının temsilciliğine indirgenmiştir. Sermayeye sıkı fıkı bir ilişki içine giren yürütmenin yasama karşısında gerilemesiyle birlikte iktidar bloku içinde bir güç mücadelesinin yanı

sıra egemen sınıflar arasındaki fraksiyonların devletin baskı aygıtları üzerinde hâkimiyet kurma mücadelesi de belirginleşmiştir.

İyi örgütlenmiş ulusötesi kapitalist sınıf elinde bulundurduğu ideolojik, toplumsal, siyasi ve ekonomik araçlarla siyasi elitleri etkileme becerisine sahiptir. Perkins (2011: 4) küresel sermayenin üçüncü dünyayı sömürsünü korporatocracy (şirketokrasi) kavramıyla açıklamıştır. Amerikan mühendislik ve inşaat şirketlerinin yaptığı altyapı, enerji vb. yatırımlarla borçlandırılan bu devletler devasa borçları ödemek için bu yatırımlardan gelen kaynakları ve doğal kaynaklarını bu şirketlere aktarmak zorunda kalırlar. Bu süreç elde edilen yüksek karların uluslararası finans kuruluşları ve küresel şirketlerin kasalarına aktararak son bulur. Hileli seçimler, sahte finansal raporlar, rüşvet, zorbalık, seks ve cinayet gibi taktikler bu amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılır. Ekonomik büyümenin tüm insanlığın yararına olduğu aldatmacasıyla bunu sağlayan sermaye sınıfına özel bir konum atfedilerek toplumun onlara minnettar olması gerektiği fikri aşılır. Böylece tabandan gelebilecek sömürü-karşıtı eylemlere karşı da bir önlem alınmış olur.

2. KOLOMBİYA'DA AKTÖRLER VE SORUNLARIN KÖKENİ

Kolombiya'da askerileşmiş bir devlet ve sivil toplum arasındaki eşitsiz ilişki oligarşik bir siyasi rejimden çoğulcu bir demokrasiye geçişin önündeki en büyük engeldir. Petras (2011) bu durumu 19. yüzyıldaki seçkinlerin yönetimiyle 21. yüzyıl askeri baskı araçlarının karışımı olarak tanımlamaktadır.

En fazla askerileşmiş toplum görünümünde olan Kolombiya kendi sınırları içinde en geniş aktif orduya sahiptir ve dünyanın en büyük askeri gücü olarak ABD'den en fazla askeri yardım alan devlettir. Aynı zamanda ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiki olan ülke olarak en kötü insan hakları siciline de sahip olan devlettir. Petras (2011) devlet terörünün ve kitlesel yersizleştirme/yurtsuzlaştırma faaliyetlerinin ülkenin sermaye birikim modeli olduğunu ifade etmiştir. Devletin paramiliter örgütlerle birlikte küçük çiftçilere uyguladığı şiddet tarımsal ihracatı artırmak için kullandığı bir üretim aracıdır.

Kolombiya'daki kapitalist gelişim modeli kırsal nüfusun yerinden edilerek zora dayalı bir sermaye birikimini öngörmektedir. Verimli topraklar sömürge döneminden bu yana küçük bir azınlığın elinde toplanmıştır. Toprak sorunu sınıf mücadelesini şekillendiren sınıfsal yapı siyasi yapının özünü oluşturmuştur. Bu durum kapalı, despotik ve güçlü bir hiyerarşinin hâkim olduğu bir toplumsal yapı ortaya çıkarmıştır. Bagley'e (1990: 84-87) göre İspanyol sömürgeciliğinin mirası olan bu yapı sınıflar arası geçişi neredeyse imkânsız kılan bir sınıfsal aidiyet öngörmüştür. Üst sınıflar siyasi kararları şekillendiren, kariyerleri devlet kadrolarını dağıtan bir sınıfsal grubun (rosca) üyesidirler.

Genel olarak toprak konusundaki adaletsiz paylaşımın en çok yararı muhafazakârlar elde etse de 1940'larda yaşanan siyasi çekişmelerin sonucunda patlak veren çatışmalı

sürecin (La Violencia) sonunda liberaller muhafazakarlar anlaşarak (Ulusal Cephe) dönüşümlü olarak ülkeyi yönetmişler ve bu adaletsizliğe ortak olmuşlardır. Bu dönemde çatışmanın diğer tarafı olan köylü hareketi ve Komünist Parti üyeleri silahlanarak FARC'ı oluşturmuşlardır. Değişik tarihlerde hükümetler toprak konusundaki adaletsizliği gidermek üzere reform girişiminde bulunsalar da büyük toprak sahiplerinin ve onların siyasi uzantılarının direnci etkili bir çözüme ulaşılmasını engellemiştir. Bu çözümsüzlük hem FARC'a olan halk desteğini artırmış hem de ülkedeki çatışmalar farklı boyutlar kazanmıştır.

La Violencia ve sonrasında günümüze kadar devam eden çatışmalı süreçte kırsal nüfus daha güvenli gördükleri kentlere yığılmıştır. Şehirlerde yeterli istihdamın olmaması, kısa yoldan zengin olma şansı sunmasının yanında sağladığı itibar ve güçten dolayı bu kitleler uyuşturucu çetelerinin insan kaynaklarını oluşturmuşlardır.

Zamosc'a (1990) göre Kolombiya'da süregelen siyasi kriz birden fazla boyuta sahiptir. Bu krize gerilla hareketlerinin yanı sıra uyuşturucu kartelleri, devlet güçleriyle birlikte paramiliter örgütler, önemli pozisyonları elinde bulunduran seçkinler, büyük toprak sahipleri ve ABD yön vermektedir. 1980'lerden itibaren keşfedilen zengin doğal kaynaklar ülkenin kırsal bölgelerine uluslararası şirketlerin ilgisini artırmıştır (Richani, 2013: 34). Bu durum toprağın ekonomik anlamında dönüşüme neden olmuştur. Tarımsal amaçlarla kullanılan toprak bundan sonra hem küresel şirketlerinin sömürsüne açılmış hem de uyuşturucu kartelleri için bir hammadde kaynağına dönüşmüştür. Bu dönemde paramiliter örgütler, gerilla grupları, uyuşturucu kartelleri ve hükümet güçleri arasında yaşanan çatışmalar küçük toprak sahiplerinin mülklerini ellerinden çıkarmasına neden olmuştur. Bu toprakların yeni sahipleri yeni bir sermaye sınıfı olarak ortaya çıkan uyuşturucu kartelleri, paramiliter örgütlerin yöneticileri, büyük toprak sahipleri ve güvenlik bürokrasisinin bölgedeki sorumluları olmuştur. Richani'ye (2013: 113) göre bu yeni toprak yoğunlaştırma süreci geniş arazilerin tarımsal üretimden uzaklaşarak sermayenin toprak spekülasyonu ile oluşturulduğu bir yeniden üretim modeline evrilmiştir.

Diğer taraftan 1980'lerden sonra uygulamaya konan neoliberal ajanda da toprak mülkiyetini ve kırsal gelişmeyi etkilemiştir. Liberalleşme programları kırsal ekonomileri dışlarken modern ticari tarıma ayrıcalıklar sunmaktadır. Bunlar temel üretim hizmetlerinin tedarikini zayıflatırken endüstriyel tarım sektörünün bir kısmında korumalar sağlamaktadırlar. Ayrıca, 2000 ve 2010 tarihleri arasında milyonlarca hektar arazi madencilik sektörüne ayrılmıştır. Bu yüzden kıt kanaat geçinen yüzbinlerce küçük çiftçi gıda üretimi için ayrılan arazilerinden göçmek zorunda kalmışlardır (Richani, 2013: 220). Tarımsal üretim için ihtiyaç duyulan verimli topraklar belki de bir daha geri döndürülemez bir şekilde madencilik sektöründe faaliyet gösteren uluslararası şirketlerin eline geçmiştir.

1980'lerde FARC'ın güçlenmesinden tedirgin olan büyük toprak sahipleri örgütün kendilerine bir toprak reformu dayatmasında bulunacağı korkusuyla paramiliter örgütlere destek vermişlerdir (Richani, 2013: 77). Emekli asker ve polislerden oluşan bu örgütler başta FARC olmak üzere gerilla örgütlerine karşı ordunun yanında mücadeleye etmişler-

dir (HRW, 1996). Ordunun yanı sıra uyuşturucu kartelleri ve büyük toprak sahipleriyle de işbirliği yapan bu örgütler bu sınıflar için muhalif gruplara karşı siyasi cinayetler işlemişlerdir. Dayanışma Merkezinin verilerine göre 1980'lerin ortalarından 2007'ye kadar 4000 sendikacı öldürülmüştür (Industrial-union, 2007). Sendikacılar, insan hakları aktivistleri ve gazetecilere karşı işlenen bu cinayetlerin büyük çoğunluğu madencilik sahaları içinde meydana gelmiştir.

Kolombiya'da faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu olan "Barış Geliştirme Çalışmaları Kurumu"nun açıkladığı bir rapora göre 2017'de 170, 2016'da ise 116 toplumsal lider öldürülmüştür. Bu cinayetlerin altında yatan iki sebep vardır. Bunlar toprak ve doğal kaynaklardır. Doğal kaynaklarla ilgili olan çatışmalardan kaynaklanan cinayetler yasadışı madencilik ve yasadışı ürünlerden oluşmaktadır. Bu kurumun yöneticisi olan Camillo Gonzalez Posso ve Leonardo Gonzalez cinayetlerin yoğun olarak işlendiği bu bölgelerde önceden FARC'ın egemenliğinin olduğunu ve FARC ayrıldıktan sonra bu bölgelere diğer paramiliter örgütlerin yerleştiklerini ve toprakların denetimini ele geçirdiklerini ifade etmiştir. Modesto Serna ise FARC'ın alandan çekilmesinin bir vakum yarattığını, bu boşluğu çetelerin doldurduğunu söylemiştir (Telesur, 2018).

Kontrgerilla programı ve devlet terörü milyonlarca kişiyi yerinden ederek madencilik ve enerji şirketlerine alan açmıştır. Petras'a (2012) göre, paramiliter örgütler çok uluslu madencilik ve petrol şirketlerinin faaliyet alanlarındaki toplumsal ve siyasi gösterileri engellemekle görevlidir. Santos-Uribe rejimleri bu şirketlere öyle vergi indirimleri yapmıştır ki Kolombiya bu şirketler için çok karlı bir üretim sahasına dönüşmüştür.

Buralarda yeraltı zenginliklerinin yanı sıra biyo-yakıt yapımında kullanılan yağ palmyesi de yetiştirilebilmektedir. Amerikan Uluslararası Gelişim Ajansının desteğini de arkasına alan Kolombiya merkezi hükümeti de endüstriyel değeri olan bu ürünü koka bitkisinin yerine ikame etmeye çalışarak hem yerel hem de ulusal düzeyde ekonomik gelişimi artırmaya çalışmaktadır. Bu durumda yağ palmyesi işi koka bitkisinden elde edilecek karları aratmayacak bir ürüne dönüşmüştür (Kovalik, 2012).

Kolombiya'nın madencilik politikasının en büyük etkisi servetin ve gücün yabancı yatırımcıların ve onların yerel işbirlikçilerinin elinde toplanmasıdır. Şirketlere sundukları himayeler ve hizmetlerin sonucunda siyasi elitler ve generaller kendilerine düşen payı almışlardır (Petras, 2012).

Daniel Pecaüt'a göre, yıllardır süren silahlı çatışmalardan dolayı Kolombiya'da toplumsal talepler dile getirilememiş ve toplum baskılardan dolayı sinmiştir. Bu durum toprak yoğunlaşmasına ve gelirlerin eşitsiz bir şekilde dağıtılmasına neden olmuştur. Büyük toprak sahipleri çözüm konusunda küçük bir taviz vermeye bile niyetli değillerdir. Büyük toprak sahiplerinin temsilcisi olarak eski başkanlardan Alvaro Uribe'ye göre bu konudaki hiçbir siyasi muhalefete hoşgörü gösterilmemelidir (Deschamps, 2016).

3. ANTİKOMÜNİZMDEN UYUŞTURUCUYLA MÜCADELEYE AMERİKAN MÜDAHALECİLİĞİ

Hem Atlantik hem de Pasifik Okyanuslarına kıyısı bulunan Kolombiya ABD için bir ulusal güvenlik meselesi olmasının yanında petrol, kömür rezervleri ve petrol boru hatlarıyla ABD için önemli bir enerji tedarikçisidir. Ayrıca her iki devletin ortak düşmanı olarak aşağıdan devrimi harekete geçirme potansiyeline sahip askeri ve ideolojik bir tehdit olan FARC'ın tasfiyesi büyük önem arz etmektedir. Bu yüzden Kolombiya'da güçlü ve otoriter bir yönetim Amerikan çıkarlarına ve hegemonyasına uygun gözükmektedir (Brittain, 2009).

Kolombiya'nın askeri yönelimi kıtanın genelinde olduğu gibi İkinci Dünya Savaşından sonra antikomünist eksenli olmuştur. Kolombiya'nın ulusal güvenlik doktrini 1950'lerde kırsalda gelişen öz-savunma birimlerine karşı geliştirilmiştir. Bu örgütler 1960'larda devletin kolluk kuvvetlerine karşı silahlı mücadeleyi sistemli hale getirmişlerdir. Dönemin konjonktürü ve iç güvenlik kaygıları Kolombiya'nın ABD ile uzun dönemli bir ittifaka girmesine neden olmuştur (Mason, 2010: 338-339).

ABD askeri, paramiliter örgütler ve devlet bürokrasisi ve yasama organından çıkardığı yasalar aracılığıyla bölgeyi askerileştirme yoluna gitmektedir. ABD ayrıca uygulamaya koyduğu, LASO, Plan Colombia, Merida İnisiyatifi ve Orta Amerika Bölgesel Güvenlik İnisiyatifi (CARSI) gibi anlaşmalarla bölgede askeri varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

John F. Kennedy ve Lyndon Johnson'ın desteklediği antikomünist Latin Amerika Güvenlik Operasyonu (LASO) (Leongomez, 2004) ile Richard Nixon'un 1971'de yaptığı uyuşturucuya karşı savaş konuşması (Drug Policy Alliance, 2019) Kolombiya'ya askeri ve finansal yardımın çerçevesini oluşturmuştur. Uluslararası alanda komünizme karşı bir savaş yürüten ABD'de Nixon'ın başlattığı işi devam ettiren Ronald Reagan uyuşturucuyu ulusal güvenliğe bir tehdit olarak tanımlayarak soruna askeri bir boyut eklemiştir. ABD için eğer herhangi bir kartel aynı zamanda komünizme karşı mücadele ediyorsa ABD'nin suçlular listesinde yer almamış bilakis destek görmüştür (Timeline, 2017).

Bu planlar kapsamında Kolombiya ABD'den en fazla finansal ve askeri destek alan ülkelerden birisidir. Clinton döneminde uygulamaya konan "Plan Colombia" ülkeyi bağımlı ve karlı bir narco-devlete dönüştürmüştür. Ülkede yoksulluk artmış, pek çok muhalif infaz edilmiş, paramiliter örgütlerin toprak gaspları sıradanlaşmış, toprak sahibi sınıf karlarını artırmıştır. Lendman (2008) bu planın hedeflerini şu şekilde açıklamıştır;

- Kolombiya'yı askeri bir üs gibi kullanmak,
- Ülkenin zengin yeraltı kaynaklarını kontrol edilmesi gibi Amerikan şirketlerinin çıkarlarını ve yatırımlarını Amerikan ordusu aracılığıyla korumak; bunu yaparken işçi hareketlerinin direncini kırmak, sendikaları bertaraf eder, insan hakları savunucularını

hedef alır ve ülkeyi bir serbest piyasa cennetine çevirir.

- Kolombiyalı askerlerinin eğitilerek birer ölüm makinesine dönüştürülmesi,
- Paramiliter örgütlerin Kolombiya ordusu tarafından desteklenmesini sağlamak ve onların Amerikan şirketlerinin ve güçlü yerli şirketlerin çıkarlarını korumaları için katliamlar yapmalarına izin vermek,
- Sadece FARC ve ELN bölgelerinde uyuşturucuyla mücadele etmek,
- FARC ve ELN gibi örgütlerle mücadele etmek ve bölgedeki diğer popülist liderlerin ülkelerini istikrarsızlaştırmaktır.

FARC'ın Kolombiya'da kontrolü eline geçirmesi seçkinlerin devre dışı kalması anlamına gelmektedir. Bu da çokuluslu şirketlerin ve onların çıkarlarının bekçisi olan Amerikan devletinin ülke içindeki en önemli müttefiklerini yitirmeleri anlamına gelecektir. Bu doğrultuda 1970'lerden bu yana iktidara gelen her Amerikan hükümeti bölgede askeri varlığını sürdürebilmek ve kontrolü elinden kaçırmamak için “uyuşturucuyla savaş” ve “terörle mücadele” gerekçeleriyle askeri üsler kurmuş, mevcut üsleri de takviye etmiştir. İki devlet sadece Kolombiya'yı değil tüm bölgeyi askerileştirmek amacıyla stratejik bir işbirliği içine girmişlerdir. Kolombiya ABD için tüm Latin Amerika'yı denetimi altında tutabileceği bir ileri karakol hüviyetindedir.

LASO ile başlayan terörle mücadele stratejisi içerideki güvenlik sorununa bir tepki olarak sık sık olağanüstü haller ve sıkıyönetimler ilan edilmiştir. Anayasal düzenlemeler kamu düzeninin terör ve savaş gibi nedenlerden dolayı bozulması durumunda devlet başkanına olağanüstü önlemler uygulama yetkisi verdi. Kanun hükmünde kararname (KHK) bir taraftan yargısız infazlara koruma sağlarken diğer taraftan yurttaşların askeri mahkemelerde yargılanmasına olanak sağladı. Böylece ordu KHK'larla siviller üzerinde bir otorite sağlamıştır (Mason, 2010: 338-340).

Polisler için Kamu Güvenliği Ofisi Okulları (OPS) ve Georgia'da bulunan School of Americas (SOA) Latin Amerika'dan gelen öğrencilere askeri eğitim vermektedir. Bu okul mezunu askerler ülkelerinde birçok insan hakkı ihlallerine karışmışlardır. Bu askerler kontrgerilla, piyade, askeri istihbarat, uyuşturucuyla mücadele ve komando eğitimlerinin yanı sıra antikomünist endoktrinasyona tabi tutulmaktadır. Bu da onların kendi insanlarını baskı altına almaları için yeterli gerekçeyi sunmaktadır. Böylece ABD'nin küresel gündemine alternatif herhangi bir yapılanmanın kök salmasına izin vermeyen askeri birimler oluşmaktadır (Blum, 2002: 61).

Bu okullar Amerikan dış politikasının özel bir biçimde sunulduğu paketin bir parçasıdır. “Access” (Giriş) olarak adlandırılan bu programa göre Amerikalı teknisyenler, eğitimciler, yedek parçalar ve daha fazlasının da bu ülkelere girişi sağlanarak Amerikan birliklerinin uzun süre kalması sağlanmaktadır. Bütün bunların sonucunda biriken kişisel

bağlantılar, kişisel bilgiler ve ülke veri tabanı ile ilgili bilgiler darbe, devrim, karşı-devrim ya da işgal zamanlarında işe yarayan bir dosyaya dönüşmektedir (Blum, 2002: 61-67).

Ülkeyi istikrara kavuşturmakla görevli Amerikan askerlerinin Kolombiya'daki operasyonlar sırasında işledikleri suçlar ve insan hakkı ihlalleri Kolombiya mahkemelerinde kovuşturulamamaktadır. Amerikan ve Kolombiya hükümetleri UCM (Uluslararası Ceza Mahkemesi) dâhil Amerikan askerlerinin yargılanmasını sağlayacak hukuki yapıları tanınamamaktadır (Brittain, 2009). UCM'nin hazırladığı rapora göre çerçevesinde 2004-2008 tarihleri arasında Kolombiya ordusu tarafından yanlışlıkla binlerce sivilin öldürülmesiyle "Plan Colombia" çerçevesinde sağlanan Amerikan yardımlarının zirve yaptığı dönemin aynı olmasını manidar bulmuştur (Kovalik, 2012).

Askerileşmiş yapının özellikle Amerikan askeri kurumlarıyla derin ilişkisi vardır. 1999-2005 tarihleri arasında yapılan gösteriler ve halk hareketleri bölgedeki diğer bazı ülkelerdeki askerileşmiş siyaseti bitirmiştir. Ancak Kolombiya hala askerileşmiş bir sağ hükümet tarafından yönetilmektedir. Çünkü yukarıda bahsedilen iktidarı yerinden edecek halk hareketleri burada gerçekleşmemiştir (Petras, 2011).

ABD'nin Kolombiya'yı bir ileri karakol olarak kullanması sadece bu ülkenin değil başta Venezüella olmak üzere diğer bölge ülkelerinin askerileşmesine ve istikrarsızlaşmasına neden olmaktadır.

Petras (2013) ABD ve Kolombiya ittifakının içeriden ve dışarıdan olmak üzere üç tehditle karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. İçeriden gelen tehdit sivil-askeri yöneticilere ve nüfusun %5'ini oluşturmalarına rağmen kaynakların %70'ini ellerinde bulduran seçkinlere karşı sendikalar, öğrenci konfederasyonları ve insan hakları örgütleriyle güçlerini birleştiren mülksüzleştirilen köylüler, çiftçiler ve Afro-Kolombiya örgütlerinden oluşmaktadır. İkinci tehditse geniş bir toplumsal desteğe sahip olan FARC ve ELN gibi silahlı gruplardan gelmektedir. Bu gruplar toprak reformu, kırsalın askerden arındırılması, servetin yeniden dağıtılması ve devlet terörünün sona erdirilmesi gibi taleplerde bulunmaktadır. Dışarıdan gelen tehdit ise bölgede tarım, sağlık, istihdam ve eğitim gibi sosyal politikalar üreten neoliberalizm karşıtı rejimlerden gelmektedir. Venezüella bu konuda en önemli tehditlerden birisidir.

4. BARIŞ ANLAŞMASI, NEOLİBERALİZM VE REJİMİN ASKERİLEŞMESİ

Kolombiya hükümeti ve FARC arasında 4 yıl süren müzakereler sonucunda barış anlaşması 26 Eylül 2016'da imzalandı. Yapılan halk oylaması sonucunda onaylanmayan anlaşma revize edilerek mecliste yapılan bir oylamayla yürürlüğe girmiştir. FARC lideri Timoleon Jimenez FARC'ın referandum sonucuna rağmen şiddete geri dönmeyeceklerini açıklamıştır (BBC, 2016).

Peppe (2015) mevcut neoliberal Kolombiya sosyopolitik sisteminin sermayenin güçlenmesi için şiddetin devamını gerektirdiğini ifade etmiştir. Hristov'a (2014: 153) göre ise gerillanın varlığı devlet şiddetini ve askerileşmeyi meşrulaştıran ideolojik bir temel işlevi görmüştür. Sonuç olarak gerilla hakim sınıfların gücünü test eden toplumsal kuvvetlere yapılan saldırıları meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Bu çerçevede, çalışmamızın temel sorunsalı hal böyle iken silahlı çatışmaya ve zora dayalı birikim rejiminin barış anlaşmasından kendini nasıl yeniden üreteceğine odaklanmaktadır.

Mücadeleye bir köylü hareketi olarak başlayan ve 1980'lerden itibaren uyuşturucu işine girdiği iddia edilen FARC'ın popüleritesi zaman içinde azalmıştır. 2002'de sayıları 18000'i bulan gerilla sayısı 8000'e kadar düşmüştür. Bu yüzden FARC legalleşmek ve uyuşturucu ticaretini bırakmak istemiştir (Kaplan, 2014).

Dönemin devlet başkanı Santos'un stratejisi sınıf çıkarlarının korunması, FARC'ın silahlılandırılması ve ABD ile stratejik askeri ilişkilerin devam ettirilmesi üzerine kurulmuştur. Santos'un Uribe'nin toptan savaş stratejisinden kısmen kopmasında birkaç önemli faktör vardır. Öncelikle Kolombiya coğrafyasında FARC'ı alt etmenin neredeyse İmkansız olması onun madencilige dayalı kapitalist büyüme stratejisini tehlikeye atmaktaydı. İkinci olarak FARC'la yapılan ilk görüşmelerde Santos hükümeti madencilik, endüstriyel tarım ve finans sektörüyle ilgili Venezuela ve Küba heyetleri tarafından da onaylanmış bir ajanda hazırlamıştır. Son olarak da Santos FARC'ın toprak reformu konusunda tavizler vermesini sağlayacak bir zaman sınırı getirmiştir (Petras, 2013).

Petras (2013) barış yanlısı Santos ile şiddet yanlısı Uribe aslında aynı senaryoyu uygulama niyetini "iyi-polis-kötü polis" analojisiyle dile getirmiştir. Santos tüm şirinliğine rağmen alt sınıflara karşı her zaman seçkinlerin, küresel sermaye ve onun yerel uzantılarının yanında yer almıştır. Barış görüşmelerini sonuçlandırdığı için Nobel ödülü alan Santos (2018) ILO'da yaptığı konuşmada geleceğe dönük yol haritasını toplumsal adalet, daha fazla istihdam, yoksullukla mücadele ve eşitsizliğin giderilmesi şeklinde özetlemiştir. Barış anlaşmasının toprak sorununa bir çözüm getirmediği göz önünde bulundurulduğunda Santos'un belirlediği hedeflerin neoliberal politikalar çerçevesinde uluslararası madencilik şirketlerine ucuz işgücü sağlamak için çözümler getirdiği açıktır. Bu durum barış anlaşmasının uyuşturucu kaçakçılığının engellenmesine dönük olarak koka bitkisi üretiminden legal ürünlere geçmeyi planlayan çiftçileri bu işgücüne dâhil etmeyi hedeflemektedir. Çünkü uyuşturucu kartelleri koka bitkisini yerinden alırken çiftçiler legal ürünlerin nakliyesi için ek maliyetlere katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında legal ürünlerin maliyetli olmasının koka bitkisi üretemeyen çiftçileri "adaletli" bir şekilde küresel şirketlerin merhametine bırakması muhtemeldir.

Barış anlaşmasının şartları arasında verimli toprakların mülkiyetinde bir değişimin olması ve kırsalda güç dengelerinde bir değişikliğin olmaması ABD'nin barış görüşmelerini desteklemesinin altında yatan nedendir. Ayrıca Santos ve ABD'nin Venezuela'daki muhalifleri desteklemesi sadece Kolombiya'daki barış sürecini riske atmakla kalmamış aynı zamanda tüm Latin Amerika'da gerilimin artmasına neden olmuştur (Petras, 2013).

SONUÇ

Neoliberalizmin ideolojik temelini oluşturan “yeni sağ” ideolojisi hukukun üstünlüğünden ziyade ekonomik büyüme, yabancı yatırımların ülkeye çekilmesi, ekonomide hızlı karar alma gibi gerekçelerle güçlü lider ve istikrara vurgu yapmaktadır. Bu durum çevresel bozulmalara, insan hakkı ihlallerine, erklerin yürütmede birleşmesine, yasamanın yürütmenin kararlarını tasdikleyen işlevsiz bir kuruma dönüşmesine, sendikaların baskı altına alınmasına, en barışçıl eylemlerin terör kapsamına alınarak güvenlikleştirilmesine ve sonuç olarak birbiri ardına ilan edilen olağanüstü hal yasalarıyla temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına yol açmaktadır.

Kolombiya’da elli yılı aşkın bir süredir devam eden çatışmalı sürecin sona ermesi elbette olumlu çağrışımlar yapmaktadır. Ancak FARC’ın çıkış noktasına bakıldığında toprak sorunuyla ilgili talepleri yerine getirilmeyen bir sınıfsal tabanı temsil ettiği görülmektedir. FARC’ın bu sorunlar çözülmeden sahadan çekilmesi beraberinde yeni bir çatışmalı sürece sebebiyet verebilir. Ayrıca, seçkinlerin çıkarlarının temsilcisi konumundaki Amerikan destekli devlet yönetiminin daha da otoriterleşmesine, madencilğe ve agromineralere dayalı yeni bir toprak yoğunlaşması sürecine ve dolayısıyla alt sınıfların mülksüzleşip proleterleşmesine neden olacak bir stratejinin habercisi gibi görünmektedir. Çünkü devletin kapitalist birikim stratejisi ucuz emeğe ihtiyaç duyan küresel şirketlerin Kolombiya topraklarında yapacağı madencilik faaliyetlerine dayanmaktadır. Küresel sermayenin icra komitesi olan devlet FARC bölgesindeki bu madencilik sahalarının alt sınıflardan gelecek olan baskılardan korunması görevini üstlenmiştir. Dolayısıyla aşağıdan gelecek her türlü toplumsal hareket devletin otoriterleşmesine, yeni askeri üsler kurularak devlet aygıtının üst sınıfların ve küresel şirketlerin çıkarları doğrultusunda yürüttüğü faaliyetleri FARC bölgesine doğru genişletmesine olanak verecektir. Bu faaliyetler FARC’ın barış anlaşmasını kabul etmeyen gruplarıyla devlet güçleri arasında yeni bir çatışmanın başlamasına ya da zaten baskı altında olan örgütlü emeğin otoriter devlet karşısında daha da gerilemesine neden olabilir.

KAYNAKÇA:

- Akçay, Ü. (2018, Mart 19). Neoliberal Popülizm ve Yeni Emek Rejimi. 02 12, 2019 tarihinde 1+1Forum: https://birartibir.org/emek/36-neoliberal-populizm-ve-yeni-emek-rejimi#_ednref3 adresinden alındı.
- BBC. (2016, Kasım 24). Timochenko, the Guerrilla Leader Who Talks Peace. 02 18, 2019 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-36610281> adresinden alındı.
- Blum, W. (2002). *Rogue State*. Claremont: Spearhead.
- Boron, A. A. (2009, Ağustos 27). *The Militarization of Latin America*. 02 19, 2019 tarihinde *Global Research*: <https://www.globalresearch.ca/the-militarization-of-latin-america/14935> adresinden alındı.
- Brittain, J. J. (2009, Kasım 28). *US Strategic Interests in Latin America: The Militarization of Colombia*. 02 18, 2019 tarihinde *Global Research*: <https://www.globalresearch.ca/us-strategic-interests-in-latin-america-the-militarization-of-colombia/15853> adresinden alındı.
- Deschamps, M. (2016, Kasım 04). *The Plebiscite: Most Affected Colombians Voted for Peace, Who Voted 'No'?* 18 02, 2019 tarihinde *Global Research*: <https://www.globalresearch.ca/most-affected-colombians-voted-for-peace-who-voted-no/5549199> adresinden alındı.
- Draitser, E. (2015, Eylül 09). "Silent Invasion": *The US and the Militarization of Latin America*. 02 19, 2019 tarihinde *Global Research*: <https://www.globalresearch.ca/silent-invasion-the-us-and-the-militarization-of-latin-america/5474814> adresinden alındı.
- Drug Policy Alliance. (2019, Şubat 19). *A Brief History of the Drug War*. 02 19, 2019 tarihinde *Drug Policy Alliance*: <http://www.drugpolicy.org/issues/brief-history-drug-war> adresinden alındı.
- Hristov, J. (2014). *Paramilitarism and Neoliberalism: Violent Systems of Capital Accumulation in Colombia and Beyond*. London: Pluto Press.
- HRW. (1996). *Colombia's Killer Networks: The Military-Paramilitary Partnership and the United States*. HRW Publications.
- Kaplan, O. (2014, Haziran 13). *Colombia Calls a Draw in the War on Drugs*. 02 18, 2019 tarihinde *Foreign Policy*: <https://foreignpolicy.com/2014/06/13/colombia-calls-a-draw-in-the-war-on-drugs/> adresinden alındı.
- Kovalik, D. (2012, Aralık 12). *Massacres Under the Looking Glass*. 02 19, 2019 tarihinde *Counterpunch*: <https://www.counterpunch.org/2012/12/12/massacres-under-the-looking-glass/> adresinden alındı.
- Lendman, S. (2008, Mayıs 27). *Plan Mexico: Plan Colombia Heads for Mexico*. 02 19, 2019 tarihinde *Global Research*: <https://www.globalresearch.ca/plan-mexico-plan-colombia-heads-for-mexico/9084> adresinden alındı.
- Leongomez, E. P. (2004, Mayıs 06). *Marquetalia: el Mito Fundacional de las FARC*. 02 19, 2019 tarihinde *Universidad Nacional de Colombia*: <http://historico.unperiodico.unal.edu.co/ediciones/57/03.htm> adresinden alındı.
- Mason, A. C. (2010). National Security. R. A. Hudson içinde, *Colombia: A Country Study* (s. 283-364). Washington DC: Government Printing Office.
- Peppe, M. (2015, Mayıs 05). *US Military Intervention against the FARC Insurgency and Plan Colombia: Mis-*

- representation of the Colombian Conflict. 02 15, 2019 tarihinde Global Research: <https://www.globalresearch.ca/us-military-intervention-against-the-FARC-insurgency-and-plan-colombia-misrepresentation-of-the-colombian-conflict/5479922> adresinden alındı.
- Petras, J. (1999). NGOs: In the Service of Imperialism. *Journal of Contemporary Asia*, 29(4), 429-440.
- Petras, J. (2009, Ağustos 12). Latin America: Social Movements in Times of Economic Crises. 02 18, 2019 tarihinde Global Research: <https://www.globalresearch.ca/latin-america-social-movements-in-times-of-economic-crises/14747> adresinden alındı.
- Petras, J. (2011, Ağustos 06). The De-Militarization of Colombia. Ending US Military Presence: Pillage, Promise and Peace. 02 18, 2019 tarihinde Global Research: <https://www.globalresearch.ca/the-de-militarization-of-colombia-ending-us-military-presence-pillage-promise-and-peace/25917> adresinden alındı.
- Petras, J. (2012, Eylül 11). Colombia: Extractive Capital and Peace Negotiations. 02 18, 2019 tarihinde Global Research: https://www.globalresearch.ca/colombia-extractive-capital-and-peace-negotiations/5304074?utm_campaign=magnet&utm_source=article_page&utm_medium=related_articles adresinden alındı.
- Petras, J. (2013, Haziran 07). Washington's "Dual Imperial Strategy" in Latin America: Breakdown of the Colombia-Venezuela -FARC Peace Process. 02 18, 2019 tarihinde Global Research: <https://www.globalresearch.ca/washingtons-dual-imperial-strategy-in-latin-america-breakdown-of-the-colombia-venezuela-farc-peace-process/5338107> adresinden alındı.
- Poulantzas, N. (2004). *Devlet, İktidar, Sosyalizm*. (Çev. T. Ilgaz) Ankara: Epos.
- Richani, N. (2013). *Systems of Violence*. New York: Suny Press.
- Santos, J. M. (2018, Haziran 01). Colombian President to ILO: Peace is Only Possible with Social Justice. 02 16, 2019 tarihinde ILO: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_631239/lang-en/index.htm adresinden alındı.
- Telesur. (2018, Ocak 07). 170 Social Leaders Killed in Colombia in 2017: Report. 02 18, 2019 tarihinde Global Research: <https://www.globalresearch.ca/170-social-leaders-killed-in-colombia-in-2017-report/5625296> adresinden alındı.
- Timeline. (2017, Haziran 26). Watch: Ronald Reagan and his 'War on Drugs'. 02 19, 2019 tarihinde Timeline: <https://timeline.com/ronald-nancy-reagan-war-on-drugs-crack-baby-just-say-no-cia-communism-racial-injustice-fcfeadb3548d> adresinden alındı.